

Dames en heren,

Als directeur van Museum Vleeshuis heb ik het voorrecht u vanavond te mogen verwelkomen. Vier jaar geleden, in augustus 2019, mochten we, in zekere zin, *Wannes* zelf verwelkomen hier in het museum. Toen gaven Christa Van de Velde en de “VZW Erfgoed Wannes van de Velde” ons de unieke kans om Wannes’ Schrijfkot te herscheppen -- hier op de eerste verdieping, met zicht op de omliggende smalle straten en de toren van de Sint-Pauluskerk. In de kamer zitten meer dan 700 boeken, foto’s, tekeningen, handschriften, stangpoppen en schilderijen die een reflectie zijn van Wannes’ creatieve scheppingsproces, of die hem eenvoudigweg dierbaar waren en inspireerden.

Sindsdien is het Schrijfkot een blijvende inspiratie voor bezoekers, onderzoekers en musici. De plek laat toe om dicht bij de mens Wannes te komen, en om Wannes te begrijpen in zijn veelzijdigheid. Als beeldend en grafisch kunstenaar én als kunstliefhebber; als schrijver én als lezer; als componist én als muziekverzamelaar. En natuurlijk ook als toneelauteur, als stangpoppenmaker én -speler.

Ik hoef in dit gezelschap eigenlijk niet te herhalen hoe Wannes in de schaduw van het Vleeshuis werd geboren en opgroeide. De Poesje van de Reep, het aloude stangpoppentheater, vlak naast het Vleeshuis, was en is onlosmakelijk verbonden met de Vleeshuiswijk. Het hoeft dus ook niet te verbazen dat het Poesjetheater deel is gaan uitmaken van Wannes’ DNA.

Het oudste spoor dat wij konden terugvinden van de rol die de Poesje in Wannes’ leven speelde, is een LP die we enkele jaren geleden op de kop tikten. Het is een opname, gemaakt op 23 oktober 1967, in de Poesje van de Reep. In de opname brengt het Gezelschap “Neel van Cackenberghen” twee poesjestukken. Mét muzikale omlijsting door Wannes. In een tekst bij de opname noemde Wilfried van Nespen, toenmalig museumconservator, de poppen “de verpersoonlijking van het leven waaruit zij gekomen zijn, en de teksten een persiflage ervan”. --- Wie dat hoort begrijpt meteen iets van Wannes’ fascinatie met het Poesjetheater.

In zijn boek “Over zingen” vertelt Wannes zelf over de Poesje. Over hoe hij de poppen leerde kennen in de Repenstraat. Over hoe ze hem intrigeerden, met hun duivelse grappen én met hun eenzaamheid en melancholie.

Voor Wannes was het poesjetheater – en ik citeer – “veel meer dan een folkloristische bezienswaardigheid. De Poesje was, in al zijn primitieve eenvoud, een litteken van zeer oude theatervormen”. En die oude theatervormen transformeerde Wannes. Eerst tot het “Lied van de Neus”, het lied waarmee het allemaal begon, het lied waarin volkse humor een maatschappelijke aanklacht wordt en waarin een eenvoudige Poesjepop de oude Vleeshuiswijk van de afbraak tracht te redden.

Dat was in 1967. --- Omstreeks 1970 volgde Wannes’ samenwerking met “De Internationale Nieuwe Scène” en de productie van Mistero Buffo. Opnieuw een bron van inspiratie voor Wannes.

Dat alles bracht Wannes omstreeks 1980 tot de creatie van een heel eigen theatervorm, een poëtische versie van het oude poesjetoneel. Zacht én scherp tegelijkertijd, en misschien niet altijd even goed begrepen door het grote publiek. --- Wannes’ prachtige, gelaagde teksten leidden achteraf een bestaan in de schaduw.

Tot vandaag. Ik denk dat we, met zijn allen, de VZW “Erfgoed Wannes van de Velde” en uitgever Leo Peeraer erg dankbaar moeten zijn voor het prachtige boek dat er ligt en voor deze kans tot een hernieuwde kennismaking met Wannes’ theateroeuvre. En ik ben blij dat we straks samen het glas kunnen heffen, in de kelder van dit museum, een kelder die letterlijk grenst aan die van de Poesje van de Reep.

In 2021 organiseerden we vanuit Museum Vleeshuis een mini-expo onder de titel “Het Lied van de Neus: Wannes en de Poesje.” Voor mij was het een unieke kans om in het Schrijfkot een aantal van de poesjeteksten in de hand te nemen. Toen ik dat recent nog een keer deed, moest ik denken aan volgende zinnen die ik een tijd geleden las:

“Een zanger zonder weerga, een oertalent met al de gaven die grootheid beloven. Een mens doorstormd van brandende hartstochten. ... Hoe smulde hij aan de hartige, sappige taal vol onnavolgbare oorspronkelijkheid, zwellend van beeldende kracht — de van leven spartelende volkstaal, die immers toch ondanks alles zijn moedertaal was en bleef.”

Het citaat gaat, wellicht verrassend genoeg, niet over Wannes. Adrianus de Jong, een in 1943 omgekomen auteur, schreef deze zinnen over de 17de-eeuwse toneelauteur Gerbrandt Adriaenzoon Bredero. --- Maar wie straks het boek “Gilgamesj en andere poesjenellestukken” ter hand neemt, weet of zal ontdekken dat Wannes niet voor Bredero moet onderdoen.

-----Ik wens u nog een hele fijne avond.